

Refleksioner om LØS' nutid og fremtid

I forbindelse med indkaldelsen til Årsmøde 2010 har seks medlemmer i og omkring bestyrelsen skrevet om deres tanker omkring LØS' nutid og fremtid. Det startede med, at Ditlev Nissen sendte en artikel i omløb og spurgte til kommentarer og ændringsforslag. Det er der kommet følgende refleksioner ud af:

1. Ditlev Nissen: medlem af bestyrelsen side 1
2. Hildur Jackson: Duemosegård og Gaia Education side 2
3. Kaj Hansen: medstifter af Andelssamfundet Hjortshøj side 4
4. Troels Dilling-Hansen: medlem af bestyrelsen side 5
5. Insa Freese: medlem af bestyrelsen side 6
6. Mette Petersen: medlem af bestyrelsen side 7

Ditlev Nissen skriver:

LØS har brug for fejring og fornyelse.

Ditlev Nissen, der over to perioder har været medlem af i bestyrelsen i 6 år, har følgende refleksioner over LØS's virke.

I mine øjne har LØS og økosamfundene noget meget betydningsfuldt at byde på. Både i forhold til *det gode liv* og i forhold til de udfordringer Danmark står over for miljømæssigt, socialt og økonomisk. Vi har ikke en universel løsning på al verdens problemer, men vi er en impuls og eksperimenterier for bæredygtige løsninger. Ser man på de resultater økosamfund i ind- og udland har opnået med at minimere CO2 udslip og økologisk fodaftryk og udviklingen af sociale og økonomiske strukturer, der skaber grundlag for en bæredygtig livsstil, har vi gjort det rigtig godt! Ikke mindst kan vi være stolte af græsrodsuddannelsen Ecovillage Design Education, der er udviklet i et samarbejde mellem økosamfund fra 5 kontinenter.

Det skal vi fejre og være stolte af! Samtidig må vi se på vores virke og se, om der er noget vi kan gøre bedre. Personligt har den sidste periode ikke givet mig den tilfredsstillelse jeg gerne vil have, når jeg laver frivilligt arbejde. Det efterfølgende er en status over perioden og nogle overvejelser omkring LØS's udfordringer.

Bestyrelsens praksis

Perioden har i mine øjne været vanskeligere end tidligere perioder. Vi har haft en tilbagevendende konflikt, hvis rødder har været svære at udrede. Vi har haft forskellige holdninger til foreningens drift. Og vi har nok været mere optaget af individuelle projekter frem for kollektive prioriteringer. Desuden har de politiske resultater været magre. I det lys er der brug for at vi *ryster posen* og give plads til nye ideer og kræfter.

Forholdet til medlemmerne

Bestyrelsen er isoleret fra medlemmerne/fællesskaberne. Kun to ud af seks bestyrelsesmedlemmer bor i et fællesskab. Som bestyrelse har vi været optaget af emner vi ikke har fået involveret medlemmerne i. For mit vedkommende har det handlet om uddannelse og erhvervsudvikling. Desuden var der for få medlemmer der bidrog til klimabundmødet på Christiania i december. Denne adskillelse er ikke holdbar i længden.

Fra politisk til forretningsmæssig forening?

I lyset af de magre politiske resultater, og at flertallet af bestyrelsesmedlemmerne har levet af projektmidler / drevet egen (konsulent)virksomhed, er det værd at overveje, om LØS skal have en socialøkonomisk profil (se faktaboks), hvor man både driver forening og forretning. Visioner og mål er de

samme, men måske er der dynamik i at fjerne os fra den politiske tungsind og bevæger os ind i forretningslivets felt.

Dette er ikke konfliktfrit, men hvis LØS lære af andres erfaringer, kan det måske være en god udviklingsvej? En vej der samtidig sætter fokus på udvikling af erhverv og arbejdspladser i fællesskaberne.

Samarbejde på tværs af de grønne organisationer

Der er brug for nytænkning hvis de grønne foreninger igen skal sætte politiske dagsorden. Jeg drømmer om, at de 6 medlemsbladet der fire gange om året dumper ind af min postkasse, sammen med ligesindet foreninger og virksomheder ville lave en medieplatform, hvor flagskibet skulle være en spændende ugeavis. Delvist finansieret af annoncer fra det bæredygtige erhvervsliv. Tænk hvis VI; økosamfund, organisationer og virksomheder, uge efter uge kunne fortælle vores historier om, hvordan vi er i gang med at omstille os til bæredygtige samfund. Mon ikke vi kunne få flere i med?

Muligheder er der nok af

Økosamfundene har kolossalt meget at byde på! Men vi er ikke dygtige nok til samarbejde og til at skabe økonomisk grundlag for vores virke. Samarbejde og økonomi er vores udfordringer de kommende år. Jeg håber I har lyst til at deltage i årsmødet og være med til at give LØS retning og energi for de kommende år.

Fakta: Socialøkonomisk virksomhed

- Har et socialt, sundheds- og eller miljømæssigt formål
- Supplerer omsætningen med salg af ydelser og / eller produkter

- Geninvesterer et eventuelt overskud i virksomheden og formålet
- Er organisatorisk uafhængig af den offentlige sektor
Se mere på www.socialokonomi.dk/

*****

Hildur Jackson skriver:

Kære Alle,

Godt at vi får skrevet tingene ned. Jeg har lyst til fra min synsvinkel at komme med nogle betragtninger.

Ideen med at satse på Økosamfundet.

Da vi i 1991 og 1993 inviterede til internationale møder på Fjordvang for at finde ud af hvordan vi bedst kunne bidrage til nødvendige globale forandringer havde vi valget mellem en bredere bæredygtighedsstrategi (Robert Gilman, Karl Henrik Robert (The Natural Step); Marilyn Mehlman (The Global Action Plan) David Korten ("When Corporations Rule the World"; "The Great Turning", tidsskriftet: Yes!), og en snævrere økosamfundsstrategi, hvor økosamfundene kunne vise synergien ved at man eksperimenterede på alle felter i et project. Vi valgte en økosamfundsstrategi; ikke fordi vi ikke synes der var behov for en bred strategi men fordi vi mente der var brug for eksempler der kunne vise synergien ved hvordan de forskellige elementer kan spille sammen. I 20 år Har økosamfundene nu udviklet modellen, eksperimenteret, lært af hinanden, videreudviklet konceptet. Økosamfundene er en levende realitet jorden over. Vi føler det var et rigtigt valg og at arbejdet kronedes ved at det lykkedes at finde en fælles global vision som mandede ud i et fælles curriculum i Gaia Education, som der nu undrives i i 21 lande på 5 kontinenter. Der har været næsten 50 kursusforløb. Det perfekte økosamfund findes ikke endnu men visionen om hvordan det kan se ud er levende ovealt. SÅ levende at den bruges af "transition town " bevægelsen. Troels 3 DVD'er viser det klart for enhver.

Tiden er nu til at udbrede visionen til lokalsamfundet.

De trusler der fik os til at starte initiativet for 20 år siden er blevet mere overhængende. Alle lokalsamfund jorden over skal blive bæredygtige over en kort årrække. Vi skal nu til at udvikle det bæredygtige lokalsamfund. Halling Ådal er et eksempel. Thompson County ved Ecovillage at Ithaca et andet. Robert Gilman arbejder med Whidbey Island ved Seattle. Mallorca Green island endnu et eksempel undervejs. Thy og Samsø er kommet meget langt med vedvarende energi. O:S:V: Problemerne er nu også endelig for alvor gået op for verdenssamfundet uden at de har fundet vejen til at realisere det. Samsø har været i Tme Magazine. Det samme gælder Thomas Hartung med årstiderne. Forandringer ovenfra har det svært. Der er nu brug for økosamfundenes erfaringer. De skal ud til alle lokalsamfund. Hvordan kan det ske? Det politiske niveau har endnu ikke opdaget økosamfundet. Det skete heller ikke ved de to store NGO møder i december. Det er selvfølgelig frustrerende for alle de aktive som har puklet og stridt. Derfor har vi brug for at fejre det vi har nået. Og at tilgive hinanden alle de sår frustrationerne har medført. Det kræver en proces som vi ikke må springe over.

For mig at se er der brug for et samarbejde mellem LØS og alle de foreninger der arbejder på det samme. Det ser Ditlev klart. LØB har vi allede kontakt med. Grønne familier, permakultrubevægelsen, er klare samarbejdspartnere. Det samme gælder vedvarende energi, Merkurbank, LA., Økologisk Jordbrug og bibeholdelsen af en bondekultur hører med i kredsen. Nogle nye interessante partnere er Transition Town bevægelsen som i England har arbejdet tæt sammen med May East på Findhorn.. De har udviklet strategier til at involvere de lokale- mens vi har udviklet indholdet i forandringerne. Bofællesskaberne og olekoller, 300 ialt er også interessante. Se på vores bæredygtighedscirker og spørg de lokale hvad de har lyst at gå i gang med. Institut for konfliktløsning kunne også satse på at udvikle lokale modeller for lokalt samarbejde og konfliktløsning. En del kommuner har erklæret sig som klimakommuner. Dem må man også kunne samarbejde med. Det ville også være fint hvis vi kunne mobilisere universiteterne. Vi skal med May East og Kai Hansen op til Ålborg og tage hul på en kontakt til Ålborg universitet, som Kaj har skabt. Gaia Education har allerede mange sådanne kontakter i mange lande. Det er kun et spørgsmål om tid.

Alt dette betyder ikke at der ikke er brug for flere økosamfund. Og nye visioner. Jeg melder mig som den første der gerne vil være med. Men hovedopgaven må være at brede ideerne ud.

Hvordan kan man organisere lokal bæredygtig udvikling?

Ditlev foreslår et fælles ugeblad. Et ugeblad er ambitiøst, men ville være skønt. Et fælles blad ville synliggøre et samarbejde. Men dette må først etableres. Man skulle nok indkalde til et stort stiftende møde men hvem har ork til det? De blade der kunne gå sammen er..... Landbruget har sådanne ugeblade. Denne nye bevægelse har ikke nødvendigvis hovedsæde i København. Vandana Shiva hævder sammen med Satish Kumar at den må starte på landet. Bladet kunne være opdelt så at de forskellige foreninger stadig bevarer deres kontakthold med egne nyheder.. Og midler? En interessant mulighed ligger der i det ny NGO TV. Et blad der samarbejder med NGO TV på et klart værdigrundlag ville være en spændende mulighed. Modellen praktiseres allerede af de store bladhuse, der har koblet sig sammen med TV stationerne. Måske Lone kunne skrive om NGO TV og om de muligheder hun ser der. Hun har allerede gjort et stort arbejde der.

Hvad skal der ske med LØS?

VI har stadig brug for foreningen med et bredt formål. Måske skal vi se lidt på formålsparagraffen? Fremover må det være ligegyldigt om man bor i et økosamfund eller ej. Det lokale engagement er afgørende..Og evnen til at løse konflikter og skabe samarbejde. Nu skaber vi første og anden rangs medlemmer. Kendskabet til "økosamfundskulturen" som den har udviklet sig jorden over og evnen til at holde fast i glade samarbejdsformer og samvær er vigtigt. Forhåbentligt er der folk i LØS der har lyst til at fortsætte. I har alle noget at bidrage med. DVD'erne kunne bruges i denne process. Man kunne let sammensætte dele fra de tre til en ny lokalsamfunds DVD. Særlig den sidste DVD med gennemgang af bæredygtighedshjulet er relevant for alle lokalsamfund.

Bare et lille bjæf mens isen smelter og det grønne græs igen kommer til syne. Hildur

Kan Hansen skriver:

Kære alle

Tak ti Ditlev og Hildur for inspirerende oplæg til diskussion af LØS og bæredygtig udvikling. Jeg er en af dem som ikke lever i et økosamfund, men alligevel vil give en kommentar til Ditlev og Hildur's refleksioner.

kh Kaj

Jeg synes godt, at man kan fortsætte LØS, men måske som inspirator til en bredere diskussion. Hvis man ser tilbage til starten af LØS, så var det en forening af visionære projekter, der forholdt sig til de daværende problemer og drømmene om et godt liv, så projekterne har altid repræsenteret et udvalg af løsningsforslag, hvor man ikke kun diskuterede, men ønskede at leve et bedre liv og dermed også giver diskussionerne levende eksempler, hvilket er stærke argumenter. Den mangfoldighed af eksempler som GEN repræsenterer giver stærke bud på en bæredygtig udvikling gennem EDE og GEDS.

Jeg synes det er rigtigt at føre diskussionerne ind i en bredere debat i samfundet, således at ideerne fra folkene bag økosamfundene også kan bruges af folk, der ikke orker at starte et økosamfund, ja faktisk, så tror jeg det er den bedste vej, nemlig, at gøre det visionære almindeligt, så der bliver plads til de næste visionære skridt. Her er en af forudsætningerne, at der er nogle, der rent faktisk har realiseret deres drømme, som kan anvendes til formuleringer og realiseringer af nye visioner. Derfor er det et overordentligt værdifuldt arbejde, der er gjort/gøres i alle økosamfundene og i arbejdet med at etablere uddannelser på baggrund af dette arbejde, som gennem EDE og GEDS, både for dem, der ønsker viden til etablering af nye økosammenhænge og specielt, synes jeg, for det almindelige uddannelsessystem, fordi der her er chancen til at gøre vore erfaringer til almindelig viden.

Jeg kan godt forestille mig et LØS, hvor der er medlemmer fra økosamfund og økosamfundsinteresserede. Disse medlemmer skal så holdes informeret om initiativer fra begge grupper, samt det internationale gennem email-meddelelser. Dette vil kunne blive en stor kreds med et beskedent abonnement, alligevel vil kredsen kunne bevilges offentlig støtte. Jeg tror dette kan være idemæssig/erfaringsmæssig basis for andre initiativer, som f.eks.:

EDE og GEDS uddannelsesinitiativer for forskellige niveauer i samfundet. Der skal selvfølgelig dannes en kreds, der vil arbejde på dette. Faktisk tror jeg, at dette vil kunne være en hovedhjørnestein i den almindelige diskussion i samfundet, f.eks. gennem etablering af forløb på forskellige uddannelsesniveauer, som f.eks.: iværksættere, arkitekter, planlæggere, folkeuniversitetsniveau etc.

Desuden tror jeg, at der efterhånden er mange praktikere i økosamfundene og mange lærere på EDE og GEDS, der har lyst og erfaringer til at deltage i en mere bred debat, f.eks. i aviser, økonomiske tidsskrifter, videnskabelige magasiner og i radio og tv om bæredygtighed i et opgør med den stereotype politiske debat om økonomisk vækst. Måske kan LØS være med til at koordinere debattører, arrangere temamøder med f.eks. Cepos, Consito og andre, for at tydeliggøre forskelle/ligheder i udviklingsstrategier.

Dette kan også foregå i bevægelsesregi på en fælles platform for sådanne diskussioner, men personligt ser jeg det gerne introduceret i den mere main stream debat, fordi det er her, der skal flyttes mest og fordi bevægelser i det nuværende samfund signalerer udenforstående kværunter og dermed ikke får ørenlyd.

Troels Dilling-Hansen skriver:

Kære alle.

Tak for en god og vigtig diskussion. Jeg er stadig meget påvirket af mit arbejdspress fra sidste år, og tror det er rigtigst at trække mig fra LØS's bestyrelse på årsmødet, og fra mit job som layouter og regnskabsansvarlig fra næste år.

Indledningsvist tror jeg at arbejdet i bestyrelsen har været præget af vores store projekter i 2008-2009, som delvist har været understøttet af LØS's medlemmer, dvs Klimabundmøde, DVD og undervisning. Jeg synes det er vigtigt i denne selvransagelse, at vi husker, at vi trods alt har gennemført nogle store tiltag, som nu ligger som erfaringer, vi kan lære af og dele ud af, både internt og eksternt.

Jeg synes LØS har en vigtig visions-mission, ikke sådan at vi har det eneste svar, men at økologiske og spirituelle fællesskabspionerer har en stemme, som trods alt bliver formuleret ud i verden. Og her synes jeg godt vi i LØS kunne være mere målrettet ved at komme ud over vores økosamfunds beskyttelseszone, og række ud til alle andre lokalsamfund, både i en erhvervs kontekst a la Ditlevs beskrivelse og en uddannelseskontekst a la Hildur og andre, men bestemt også i en social-kulturel kontekst.

Det jeg forsøger at sige, er at det er OK, at vi har hele denne store og lidt forkromede bæredygtighedsvision, men i denne vision mangler det store åbne sorte område, hvor denne vision bliver sat på spil i et dynamisk samspil med andre organisationer og mellem økosamfund. Hvordan får vi ejerskab til denne vision? Tør vi sætte den på højkant?

På et tidspunkt på Kirstinelund havde vi nogle voldsomme samarbejdsproblemer, som forøvrigt også blev beskrevet i LØSnet. Vi havde derfor en samtale med en udenforstående fra Vækstcenteret, og han pointerede at fællesskab er noget man føler i hjertet, det ligger ikke i bygninger eller i jorden. Alle de år, hvor jeg har været med i LØS, har jeg mærket den gnist i mit hjerte, også i bestyrelsesarbejdet, og det er det som har drevet mig, og jeg har nydt alle årene, også på trods af de seneste års store udfordringer. Og derfor er mit håb, at denne gnist af fællesskabsfølelse lever i vores forening.

Jeg synes den største udfordring for LØS stadig er, at bringe det budskab til torvs, at komme ind i skolerne, i gymnasierne, på højskoler og universiteter og i vores egne EDE-uddannelses tiltag. Min egen kongstanke var at LØS kunne initiere lokalsamfundsinitiativer, hvor et samarbejde mellem borgerforeninger og den lokale skole kunne undersøge og skabe en 100-årsvision for deres lokalområde/ skoledistrikt, hermed kunne LØS direkte blive inspiration til et utal af nye lokale visioner, hvor økosamfundet kunne blive en blandt mange inspirationer. Tre af fordelene ved denne idé er, at den 1. ville inddrage vores landbrugsland i visionen, som jo meget tit ses som en privat område udenfor diskussion. 2 - Den ville lægge visionen i hænderne på vores børn, 3.- Den ville inddrage lokalsamfund helt konkret.

Men måske er det at tage hænderne for fulde. Men hvad - det er nu idéerne skal på bordet.

Og måske skulle denne diskussion ud i en mere åben platform i foreningens regi - et diskussionsfora på hjemmesiden f.eks. som måske endda kunne emneorienteres, så f.eks de uddannelses-interesserede kunne medvirke på en platform (Tor fra Den Selvforsynende ringede forleden og sagde mange tak for DVD'erne. Han ville gerne lave et grønt gymnasium sammen med andre, eller være med til at bidrage til nye visioner på denne front i LØS. Jeg tror mange kunne tænke sig at bidrage. Vi har blot ikke fundet og knækket metoden.

Kh

Troels

Insa Freese skriver:

Kære alle.

For mig at se er disse indlæg guld værd, både som historiske opsamlinger, som udgørende en nutidig status og som bud på visioner for LØS' og et mere generelt fremtidigt arbejde. Indlæggene er derfor alle dybt relevante for den diskussion, vi har haft på det seneste, og udgør i forlængelse heraf en god optakt til vores kommende årsmøde. Jeg synes derfor det er oplagt at bringe de indkomne synsvinkler i det næste LØSnet (som vi jo i forvejen har besluttet, at vi i bestyrelsen alle skulle producere et indlæg til) – evt. i redigeret form, hvis forfatterne ønsker at finpudse lidt. Jeg synes, vi skal delagtiggøre vores medlemmer i disse (og gerne flere) såvel personlige som visionære betragtninger, både for at lægge kortene på bordet og for at lægge op til diskussionen om nyorientering til årsmødet. Vi har nu talt om foreningens 'underskud' i flere år uden at det rigtig har ført til noget, så lad os da give diskussionen den plads, som den også optager i vores hoveder og hjerter!

Desuden tænkte jeg på, om det kunne være en ide at få en ud til mødet og fortælle om LAG, de Lokale Aktionsgrupper, der er inspireret af LEADER- metoden og finansieret af fødevareministeriet. Det kunne være et organ, der kunne facilitere implementeringen af bæredygtige projekter i lokalsamfundene. Jeg vil gerne kontakte og forespørge. Nedenstående lidt info hentet fra nettet.

Knus, insa

Partnerskab

Det grundlæggende element er, at der etableres lokale aktionsgrupper, som skaber et partnerskab af repræsentanter fra henholdsvis den private sektor, det frivillige foreningsliv og de offentlige myndigheder. Endvidere giver Danmark mulighed for, at lokale borgere, uden tilknytning til fx foreninger, involveres.

Bottom-up strategi

Bottom-up strategi betyder, at der opmuntres til at udvikle nærdemokrati – at idéer og beslutninger kommer nedefra og op. På den måde gøres initiativerne mere levedygtige.

Det er væsentligt for bottom-up strategien, at de lokale aktionsgrupper har en reel kompetence til at forvalte offentlige midler – en kompetence der ellers normalt tilfalder de offentlige myndigheder.

Områdebaseret tilgang

Den områdebaserede tilgang betyder, at den lokale aktionsgruppe udarbejder en lokal udviklingsstrategi med udgangspunkt i netop deres geografiske områdes behov og udfordringer.

Tværasektoriel tilgang

Den lokale aktionsgruppes strategi og de projekter, aktionsgruppen støtter, skal være sammenkædet og koordineret som helhed. Initiativerne sker på tværs af sektorer i lokalsamfundet.

Netværkssamarbejde mellem lokale aktionsgrupper

Det er væsentligt, at der sker udveksling af information om landdistriktsudvikling mellem de lokale aktionsgrupper. Fødevareministeriet har oprettet et netværkscenter, som har til opgave at skabe grobund for erfaringsudveksling og sprede information mellem aktionsgrupperne.

Gennemførelse af innovative strategier*

De lokale projekter kan være innovative. Innovative projekter støtter det lokale liv på nye måder.

Gennemførelse af samarbejdsprojekter*

Gennemførelse af samarbejdsprojekter mellem lokale aktionsgrupper er ligeledes en mulighed. Samarbejde mellem aktionsgrupper kan ske nationalt eller internationalt.

K.h. Insa

Kære alle sammen

Jeg har læst hvad der skrives og har en lille smule at tilføje og bekræfte.

Flere skriver at vi skal søge samarbejde udadtil med andre organisationer med samme eller lignende værdier som LØS. Det er jeg helt enig i.

Først mener jeg dog at det er vigtigt at LØS får en nærmere kontaktflade til vores medlemmer og får vores danske fundament gjort mere solidt! Jeg tror at LØS's problem i DK er en opfattelsen af, at LØS befinder sig på metaplanet og ikke er nærværende overfor det praktiske og daglige niveau, der jo er i økosamfundene. Derfor melder ingen sig til de forskellige opfordringer, som LØS har formuleret (i den tid jeg har været i LØS). Medlemmerne har meget svært med at identificere sig med LØS.

Jeg tror ikke at vi skal gøre meget for at ovenstående kan gå i opfyldelse. Hvis vi får nye medlemmer i LØS bestyrelsen, der bor og måske også arbejder i økosamfund/fællesskaber, kommer det helt naturligt.

Fremover tror jeg at vores udviklingsprojekter i LØS først og fremmest skal være af kollektiv art. For mig at se, hellere få projekter vi laver 'sammen' end mange hver for sig!

Vi skal blive dygtigere at afstemme vores økonomiske og menneskelige ressourcer i forhold til hvem vi er og hvad vi har af økonomisk råderum.

Samarbejde med andre organisationer er helt klart vejen frem - både til den generelle formidling af LØS virke, målsætninger og visioner men også i udviklingsprojekter som udvikling af EDE uddannelsen herhjemme.

Jeg tror ikke at LAG'er er gode at bringe på banen nu. Jeg arbejder selv med LAG'en i mit område og er ret sikker på, at de vil komme med et generelt oplæg om udvikling i landdistrikterne.., de faciliterer ikke som sådan projekter, men er de søde og interesserede, faciliterer de en ansøgningsproces til LAG midler.

Det var lidt tanker herfra...

Rigtig god dag til alle.

Kh
Mette